

діяльності органів прокуратури (в нашому випадку), а контроль є лише елементом такої організації, якщо розглядати її з управлінської точки зору. При цьому не можна змішувати відомчий контроль в системі МВС, як елемент організації діяльності оперативних підрозділів, з контролем в іншій, зовнішній щодо ОВС системі (прокуратура) під час організації здійснення наглядової діяльності. На нашу думку, останній вид контролю (який є зовнішнім для системи МВС), фактично, запроваджено в практичну діяльність оперативних підрозділів внаслідок набуття чинності новим законодавством. Також не принциповим, з точки зору ефективності застосування ОРЗ, вважається віднесення чи не віднесення прокурорського контролю до складових елементів організації ОРД. Така дискусія має, в першу чергу, теоретичне значення. Важливим, сьогодні є усвідомлення реального правового стану та проблем узгодженого функціонування органів прокуратури та МВС з метою вироблення ефективних механізмів щодо прикладення їх сумісних зусиль в напрямі протидії злочинності.

Таким чином, розглянувши сучасні особливості прокурорського нагляду та контролю в сфері ОРД щодо перспектив здійснення підрозділами карного розшуку ОРЗ з метою запобігання та припинення злочинів потрібно констатувати встановлення дієвих правових важелів впливу з боку прокуратури на їх організаційну складову. Це, фактично, закріплює за органами прокуратури статус зовнішнього суб'єкту, що здійснює управління процесом організації оперативно-розшукової діяльності відповідних підрозділів шляхом здійснення позавідомчого контролю, що, за відсутності детальної нормативної регламентації питань взаємодії між прокуратурою та оперативними підрозділами ОВС (підрозділами КР у їх складі) не сприятиме злагодженій та ефективній діяльності оперативних підрозділів при вирішенні завдань з протидії злочинності. З іншого боку, відсутність міжвідомчих норм, які б регламентували порядок такої взаємодії (йдеться, здебільшого, про діяльність оперативних підрозділів по за межами кримінального провадження), безумовно, сприятиме посиленню впливу суб'єктивних та корупційних чинників під час реалізації органами прокуратури механізмів зовнішнього управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курочка М.Й. Законність в оперативно-розшуковій діяльності та прокурорський нагляд за її дотриманням: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ю.н.: спец. 21.07.04 «Оперативно-розшукова діяльність» / М.Й. Курочка; НАВСУ, Кафедра теорії та практики оперативної роботи – К.: НАВСУ, 2000. – 19 с.
2. Піскун С.М. Прокурорський нагляд за дотриманням законності в оперативно-розшуковій діяльності ОВС України (теоретико-правові та організаційно-тактичні основи): дис. ... к.ю.н.: 21.07.04 / Піскун Святослав Михайлович – Х.: НУВС, 2003. – 224 с.
3. Черков В.О. Правовідносини між суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, слідчим, прокурором і судом: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.ю.н.: спец. 21.07.04 «Оперативно-розшукова діяльність» / В.О. Черков; ОДУВС МВС України. – Одеса, 2009. – 20 с.
4. Словари и энциклопедии на Академике. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dic.academic.ru/searchall.php>.

УДК 347.988

КОНТРОЛЬНІ ФУНКЦІЇ СЛІДЧОГО СУДДІ

Войтович Є.М., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті розглянуто особливості законодавчого врегулювання інституту судового контролю в кримінальному процесі України.

Ключові слова: кримінальний процес, судовий контроль, оскарження дій, бездіяльності, оскарження рішень, реформування, інститут, кримінальне переслідування, судова система.

Войтович Е.М. КОНТРОЛЬНЫЕ ФУНКЦИИ СЛЕДСТВЕННОГО СУДЬИ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье рассмотрены особенности законодательного урегулирования института судебного контроля в уголовном процессе Украины.

Ключевые слова: уголовный процесс, судебный контроль, обжалование действий, бездействия, обжалование решений, реформирование, институт, уголовное преследование, судебная система.

Voytovich E.M. CONTROL FUNCTIONS OF INVESTIGATING MAGISTRATE / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

The article considers the features of legislative settlement of institute of judicial control in criminal procedure of Ukraine. To that end, the sources of institute of judicial control and definition of institute of judicial control in criminal procedure of Ukraine are determined. Determination of investigating magistrate is defined, his status is investigated, specifically: the mechanism of setting is found out, jurisdiction of investigating magistrate is set, more specifically – his rights and duties. The definition of range of questions, attributed to jurisdiction of investigating magistrate, established rank of powers, referred by law to functions of investigative magistrate. In article are set and analysed generals of activity of investigative magistrate. Also attention directed to many problems of legislative regulation of functioning of institute of investigative magistrate as carrier of control function in criminal process, in particular, absence of rules of determination of jurisdiction during realization of some powers of investigative magistrate, uncertainty of procedure of processing of different class of complaints. Recommendations are given.

And then, the problem of measures for deciding by investigating magistrate is considered. In particular, also considered the circumstances, which should serve as a ground for satisfaction of petition by investigator, prosecutor, the claim of another participant of criminal proceeding, or for refusal in satisfaction of such claim or petition. The category of risks is thus offered to further theoretic research, presence or absence of which gives to the investigating magistrate grounds for limitation of constitutional rights for the participants of criminal proceeding. Problematic determined by risks which are not the case, but characterization the case in criminal proceeding. The participants suggest their own characterization to investigating magistrate. That's why is really important the further theoretic research of the problem from a perspective of fact-finding and epistemics.

The problem of necessity of further theoretic research of the general responsibilities for defense of constitutional rights of investigating magistrate is also mentioned. Problematic is determined by absence of efficient mechanism of realization the working regulations in criminal process concerning to responsibilities of investigating magistrate.

Key words: criminal process, judicial control, appeal of actions, appeal of lack of actions, appeal, reforming, institute, criminal prosecution, court system.

Сучасне судочинство України перебуває у стадії реформування. Посланням Президента України до Верховної Ради України “Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки” [1, 2] встановлено, що судова реформа повинна не лише зводитися до вдосконалення діяльності суддів та судів, а в широкому розумінні сприяти створенню умов для посилення захисту прав та свобод людини і громадянина. Безумовно, наведене безпосередньо стосується і сфери кримінального судочинства, оскільки інститут кримінальної відповідальності є найтяжчим видом юридичної відповідальності і полягає у застосуванні до особи, яка вчинила злочин, державного примусу у формі покарання [2, 128]. Слід також відзначити і те, що одним із завдань судової реформи є спрощення доступу громадян до правосуддя. Це є втіленням конституційних приписів щодо права кожного на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, що закріплені в ст.55 [3, 4]. Зазначене реформування триває; найважливішою подією в реформуванні саме кримінального судочинства є, безумовно, прийняття Кримінального процесуального Кодексу України [4, 11], який набрав чинності 19 листопада 2012 року.

Цей нормативний акт можна розцінити як потужний крок в напрямку реалізації конституційних прав громадян; ним удосконалено правове регулювання у сфері кримінального судочинства, привнесено у нього європейські цінності та принципи, створено спробу перетворити неухильне дотримання прав людини у ключову ідею всього кримінального процесу, а також забезпечити реальну, а не задекларовану рівність процесуальних можливостей сторін кримінального провадження та утвердити змагальність процесу.

При цьому контрольна функція суду прямо зазначена в нормативному документі, а не в доктрині права. Таким чином полеміка, яка раніше точилася з приводу контрольних функцій суду на стадії досудового слідства (наразі – досудового розслідування), актуальна лише з приводу юридичної сутності цього контролю, його суб'єктів, меж, можливостей та механізмів.

Вищезазначеним обумовлено актуальність теми дослідження. Адже, зміст процесуальних норм, з одного боку, має втілювати норми Конституції України та чинних міжнародних актів, які

ратифіковано Україною, а з іншого боку, має відповідати вимогам сьогодення з метою досягнення розумного балансу між інтересами держави (суспільства) та законними правами та інтересами громадян, що в широкому розумінні є справедливістю. За таких обставин діяльність суду на стадіях кримінального процесу, які передують судовому розгляду справи, є необхідною передумовою дотримання законності.

Питанням судового контролю та досліджень певних його елементів приділяли увагу вітчизняні та російські науковці, такі як Авер'янов В.Б., Ахтирська Н.М., Горшенев В.М., Куцин М.М., Лазарева В.А., Лобойко Л.М., Маляренко В.Т., Петрухін І.Л., Туманянц А., Філін Д.О., Чепурнова Н.М., Шахов І.Б., Шило О.Г. та інші.

Завданням цієї роботи є дослідити контрольні функції слідчого судді, їх закріплення в чинному законодавстві України, недоліки цього законодавчого регулювання цього інституту, та перспективи їх розвитку.

Загальне визначення судового контролю найбільш вдало сформулювали Горшенев та І.Б. Шахов: «судовий контроль є однією з форм контролю державного, який виражається в безпосередній перевірці законності й обґрунтованості індивідуальних правових актів і дій посадових осіб органів управління, що може мати супутній характер, якщо при розгляді судом цивільних та кримінальних справ виявляються факти порушення законності у сфері державного управління». [5, 150]. Однак кримінальний процес як самостійна галузь юридичної науки потребує самостійного, більш вузького визначення цього інституту. За таких обставин, з урахуванням чинного кримінального процесуального законодавства, можна запропонувати таке визначення: «судовий контроль в кримінальному судочинстві виражається в безпосередній перевірці слідчим суддею, та у випадках, передбачених законом, судом апеляційної інстанції, законності та обґрунтованості рішень, дій та бездіяльності посадових осіб органів досудового розслідування на досудових стадіях кримінального провадження з метою оперативного дотримання прав людини».

Слід також зазначити, що фактично контрольні функції виконують також і суд при судовому розгляді і суди вищих інстанцій при перевірці вироків та постанов (ухвал) нижчестоящих судів, однак ці перевірки – фактично стадії судового розгляду справи – отже, являють собою реалізацію механізму правосуддя. Оскільки в класичному розумінні правосуддя – це форма державної діяльності, яка полягає в розгляді і вирішенні судом віднесених до його компетенції справ – про кримінальні злочини, цивільні спори та ін. [6, 124], розцінювати такі перевірки як елементи саме судового контролю нема підстав.

З точки зору завдань даного дослідження уявляється доцільним дослідити певний елемент визначення судового контролю в кримінальному процесі, а саме – суб'єкт судового контролю, з точки зору таких критеріїв як інстанційність, територіальність, а також предмет контролю, і правове регулювання цього інституту.

Насамперед, із п.19 ч.1 ст.3 КПК України випливає, що слідчий суддя – суддя, до повноважень якого належить здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод і інтересів осіб у кримінальному провадженні. Аналіз цієї норми дозволяє дійти висновку, що з точки зору інстанційності можна виділити таких слідчих суддів:

- суддя суду першої інстанції;
- голова суду апеляційної інстанції;
- інший суддя суду апеляційної інстанції.

Процедура набуття статусу слідчого судді визначена законодавцем наступним чином. Ч.5 ст.21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [7] визначає, що слідчі судді (суддя) обираються зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду або за пропозицією будь-якого судді цього суду, якщо пропозиція голови суду не була підтримана, на строк не більше трьох років і можуть бути переобрані повторно. До обрання слідчого судді відповідного суду його повноваження здійснює найстарший за віком суддя цього суду. Слідчий суддя не звільняється від виконання обов'язків судді першої інстанції. Строк, протягом якого слідчі судді (слідчий суддя) мають бути обрані в судах першої інстанції, визначено п.18 Перехідних положень КПК України – не пізніше трьох місяців з дня опублікування Кодексу – отже, не пізніше 20 серпня 2012 року.

Системний аналіз норм КПК України дозволяє окреслити компетенцію слідчого судді таким чином.

Слідчий суддя уповноважений законом на (у дужках наведено посилання на частину та статтю Кримінального процесуального Кодексу України):

- розгляд відводів учасникам процесу (крім відводів, які заявлено слідчому судді та суддям) під час досудового розслідування (ч.2 ст.81), та визначення строку, протягом якого в провадження мають бути залучені інші учасники (ч.2 ст.83);
- розгляд клопотань слідчого та прокурора про вжиття заходів забезпечення кримінального провадження (судовий виклик, накладення грошового стягнення, тимчасове обмеження користування спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна, арешт майна, затримання особи, запобіжні заходи) або відмовити в їх застосуванні (ст.131-132);
- розгляд клопотань слідчого та прокурора про надання дозволу на проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій як втручання у приватне спілкування (аудіо-, відеоконтроль особи, арешт, огляд і ввімка кореспонденції, зняття інформації з транспортних і телекомунікаційних мереж, зняття інформації з інформаційних систем) (ст.258), обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст.267), установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст.268), спостереження за особою, річчю або місцем (ст.269), аудіо-, відеоконтроль місця (ст.270), негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст.274);
- розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора у випадках, прямо передбачених законом (ст.303 КПК);
- розгляд клопотань слідчого та прокурора про обшук (ст.234).

При здійсненні вищезазначених функцій слідчий суддя встановлює наявність або відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню та оцінює кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом. За таких обставин слід дійти висновку, що слідчий суддя є суб'єктом оцінки доказів незважаючи на те, що контрольна діяльність слідчого судді не є правосуддям в його класичному розумінні.

Принципом діяльності слідчого судді є законність, що полягає у необхідності неухильного дотримання Конституції України, вимог КПК України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інших актів законодавства, які не суперечать вимогам КПК України, що випливає із ч.3 ст.9 КПК України.

Реалізація контрольних функцій полягає у застосуванні суб'єктом наданих йому повноважень, тобто у застосуванні наданих законом прав і виконанні покладених на нього законом обов'язків. Оцінюючи наведене слід зазначити, що є низка дій та рішень, які слідчий суддя вправі вчинити, але також вправі й ухилитися від такого вчинення; проте є низка рішень, які закон прямо зобов'язує вчинити слідчого суддю. До перших, зокрема, можна віднести такі:

- заборонити застосовування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи (п.11 ст.42);
- залучити або замінити законного представника підозрюваного (обвинуваченого) (ч.3, 4 ст.44);
- здійснити кримінальне провадження у закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини у певних випадках (ч.2 ст.27);
- запропонувати залучити іншого захисника у випадку неможливості явки захисника протягом 24 годин у випадку відсутності необхідності в проведенні невідкладних процесуальних дій (ч.2 ст.53);
- заборонити потерпілому застосовувати технічні засоби при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою

нерозголошення даних, які містять таємницю, що охороняється законом чи стосується інтимних сторін життя людини (п.12 ч.1 ст.56);

- прийняти рішення про передачу речових доказів, які не містять на себе слідів кримінального правопорушення, на реалізацію, про їх знищення, або про передачу їх для технологічної переробки, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження (п.2, 3, 4 ч.6 ст.100);
- поставити питання перед експертом (ч.1 ст.101);
- прийняти рішення про фіксацію дії та спосіб такої фіксації (ч.1 ст.107);
- встановити процесуальний строк для вчинення процесуальної дії (ч.1 ст.114);
- поновити пропущений процесуальний строк або відмовити в його поновленні (ч.1, 2 ст.117);
- призначити експертизу, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання (ч.1 ст.242);
- залучити експерта за клопотанням сторони кримінального провадження, або відмовити в його залученні (ст.244);
- скасувати постанову про зупинення досудового розслідування (ч.2 ст.282);
- продовжити строк проведення негласної слідчої дії (ч.5 ст.246).

Слід підкреслити, що прийняття вищезазначених рішень та вчинення (або невчинення) вищезазначених дій є лише правом слідчого судді. Безумовно, чинне законодавство в якості підстав розцінює конкретні фактичні обставини, наявність або відсутність яких обумовлює прийняття слідчим суддею рішення за клопотанням або скаргою, яке оформлюється у вигляді ухвали. Однак при цьому саме такі підстави (наявність або відсутність фактичних обставин) законом встановлено щодо дій або рішень, прийняття яких є обов'язком слідчого судді.

Зокрема, це такі дії та рішення:

- роз'яснити підозрюваному його права та забезпечити право на кваліфіковану правову допомогу з боку обраного ним або призначеного захисника (ч.1 ст.20);
- надати затриманій особі чи особі, яка тримається під вартою, допомогу у встановленні зв'язку із захисником або особами, які можуть запросити захисника, а також надати можливість використати засоби зв'язку для запрошення захисника, та утриматися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного захисника (ч.1 ст.48);
- забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні у певних випадках (ч.1 ст.49);
- залучити захисника для проведення окремої процесуальної дії виключно у невідкладних випадках, коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прибути для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника або якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника або прибуття обраного захисника неможливе (ч.1 ст.53);
- роз'яснити особам, які мають право дипломатичної недоторканності, а також працівникам дипломатичних представництв – без згоди представника дипломатичної установи, право відмовитися давати показання (ч.4 ст.65);
- залучити у разі необхідності перекладача (сурдоперекладача), пересвідчитися в його особі та компетентності, з'ясувати стосунки із підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим, свідком, роз'яснити йому права та обов'язки (ч.1,5 ст. 68);
- заявити самовідвід при наявності підстав, що передбачені ст.75 (ч.1 ст.80);

- самостійно залучити захисника у випадку задоволення заяви про його відвід, якщо протягом 24 годин підозрюваний, обвинувачений самостійно не запросить захисника коли залучення захисника є обов'язковим (ч.3. ст.83);
- здійснити фіксацію дії за клопотанням будь-кого із її учасників (ч.1 ст.107);
- врахувати можливість без застосування заходу забезпечення кримінального провадження отримати речі або документи, які можуть бути використані під час судового розгляду для встановлення обставин кримінального правопорушення, під час розгляду клопотання про вжиття заходів забезпечення кримінального провадження (ч.4 ст.132).

Цілком очевидно, що обов'язки слідчого судді спрямовано саме на неухильне забезпечення основних прав громадян в ході здійснення процедури кримінального провадження на стадії розслідування. Проте, на жаль, відсутній дієвий механізм усунення можливих порушень вимог закону з боку слідчого судді, зокрема, у випадках невиконання зазначених обов'язків.

Процесуальну регламентацію здійснення контрольних функцій слідчим суддею здійснено також недосконало на думку авторів. Якщо процедура розгляду клопотань слідчих та прокурорів досить детально врегульована законом (глави 12-18 КПК України), то існують певні прогалини щодо процедури розгляду скарг інших учасників процесу на дії (бездіяльність) та рішення слідчих і прокурорів. Закон встановлює вимоги до клопотання слідчого та прокурора, порядок подання клопотання, визначає строки його розгляду, коло осіб, які вправі брати участь при такому розгляді, їх права та обов'язки; окремо визначені підстави (фактичні обставини) прийняття слідчим суддею рішення за клопотанням; визначено процесуальний документ, що належить винести внаслідок розгляду клопотання – ухвала, порядок та строки її апеляційного оскарження у випадках, які передбачено законом. Щодо ж розгляду скарги на рішення, дії (бездіяльність) слідчого і прокурора, то закон (ч.2 ст.306 КПК України) посилається лише на загальну процедуру судового розгляду та необхідність урахування особливостей, передбачених главою 26 КПК України. За таких обставин слід погодитися з тим, що при розгляді такої скарги обов'язковим є і визначення меж судового розгляду, і визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню та порядок їх дослідження, та й сама процедура дослідження (судові дії) тощо. Однак залишається відкритим питання про те, які саме докази має досліджувати суд, адже при судовому розгляді справи по суті суд розглядає обвинувальний акт та докази, які повинна надати сторона обвинувачення та мають право подати інші учасники; суд самостійно позбавлений права витребувати докази. У випадку розгляду скарги жодна із норм чинного процесуального закону не покладає обов'язку подання доказів на жодну сторону; не існує і можливості витребувати від суб'єкта оскарження матеріали на перевірку доводів скаржника. Ця обставина суттєво звужує можливості громадян на ефективний судовий захист, оскільки не всі громадяни спроможні оплачувати кваліфіковану правову допомогу; в той же час призначення захисника на вимогу ст.49 КПК України можливе лише для підозрюваного, обвинуваченого, тоді як скаржник не завжди обов'язково має такий статус.

Існує також і недолік, який в змозі піддати сумніву легітимність багатьох рішень слідчого судді під час здійснення контрольних функцій. Йдеться про визначення слідчого судді, повноважного розглядати певні питання, віднесені законом до контрольних. Так, у випадках здійснення контрольних функцій при розгляді клопотань слідчих та прокурорів про вжиття заходів забезпечення кримінального провадження та про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій закон однозначно вирішує питання щодо повноважного слідчого судді – це слідчий суддя місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, або голова (чи за його призначенням інший суддя) апеляційного суду АРК, області, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування. Однак закон жодним чином не визначає слідчий суддя якого саме суду повноважний розглядати питання щодо відводів під час досудового розслідування, скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора та клопотання слідчого та прокурора про обшук.

Зазначена обставина уявляється проблемою, яку можна розглянути в практичній площині. З одного боку, оскільки не визначено повноважного слідчого суддю, можна припустити, що будь який слідчий суддя вправі вирішувати окреслені вище питання. Однак такий підхід в змозі поставити під сумнів можливість використання в якості доказів фактичних обставин які з'ясовано в ході обшуку, або особою, заяву про відвід якого відхилено слідчим суддею за відсутності чіткої

вказівки на наявність саме у цієї особи відповідних повноважень. Закон не дарма приділяє увагу і визначенню підсудності для розгляду справи по суті і роботі автоматизованої системи документообігу суду – адже саме ці інститути суть максимально ефективні чинники запобігання незаконного впливу на суд. За таких обставин виходячи з духу закону слід дійти висновку про необхідність іншого підходу для вирішення цієї проблеми – більш правильне тлумачення наступне: жоден слідчий суддя на законних підставах не повноважний розглядати питання щодо відводів під час досудового розслідування, скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора та клопотання слідчого та прокурора про обшук.

На підсумок можна висловити сподівання, що зазначена обставина дійсно є і теоретичною і практичною проблемою, яка потребує негайного вирішення у вигляді змін в чинне законодавство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки. Послання Президента України до Верховної Ради України // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 100.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального Кодексу України: Особлива частина / [П.П. Андрушко, Т.М. Арсенюк, О.Г. Атаманюк, О.Ф. Бантишев та ін.]; ред.: М.О. Потебенько, В.Г. Гончаренко; Ін-т Ген. прокуратури України, Укр. інформ.-прав. центр. – К.: Форум, 2001. – Т. 2. – 942 с.
3. Конституція України: науково-практичний коментар / [В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін, Ю.П. Битяк та ін.]; Акад. прав. наук України. – Х.: Право; К.: Видавн. Дім «Ін Юре», 2003. – 806 с.
4. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B3-17>;
5. Горшенев В.М. Контроль как правовая форма деятельности / В.М. Горшенев, И.Б. Шахов. – М.: Юрид. лит, 1987. – 175 с.
6. Строгович М.С. Демократические основы советского социалистического правосудия / Строгович М.С. – М.: Юрид. Лит, 1965. – 59 с.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07 липня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/page>

УДК 343.787.7

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, СКОЄНИХ НА РЕЛІГІЙНОМУ ҐРУНТІ

Клюс В.В., к.ю.н., доцент

Донецький юридичний інститут МВС України

Автор статті зосереджує увагу на розслідуванні злочинів, скоєних на релігійному ґрунті. Серед ефективних засобів отримання доказів про вчинення злочинів, скоєних на релігійному ґрунті особливе місце посідає допит, що дозволяє одержати найбільш повне уявлення про вчинений злочин. І сьогодні правоохоронні органи зіштовхуються з кількістю правопорушень, які вчинені організованими злочинними угрупованнями, злочинними організаціями на релігійному ґрунті.

Ключові слова: тактика проведення допитів, радикально-релігійні організації, екстремістська діяльність, організоване злочинне угруповання, злочинна організація.

Клюс В.В. ОСОБЕННОСТИ ТАКТИКИ ПРОВЕДЕНИЯ ДОПРОСОВ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СОВЕРШЕННЫХ НА РЕЛИГИОЗНОЙ ПОЧВЕ / Донецкий юридический институт МВД Украины, Украина